

แผนการปฏิรูปประเทศ

ประเด็นที่ 04

ด้านกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมของไทย มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวย ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวก รวดเร็วและประหยัด ตลอดจนช่วย ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถแข่งขันนานาประเทศได้ อย่างเหมาะสม กำหนดกลไกการขับเคลื่อน และติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้กระบวนการยุติธรรม เกิดผลสัมฤทธิ์ นำไปสู่สังคมที่มีความ สงบสุข เป็นธรรม และประเทศชาติ มีความสงบเรียบร้อย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านกระบวนการยุติธรรม ได้บรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของผลอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ จำนวน 2 เป้าหมายแล้ว ประกอบด้วย

CRO4G01 การอำนวยความสะดวกในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่างโปร่งใส แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเข้าถึงง่ายโดยเสมอภาค ส่งผลให้ประชาชนสามารถทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอน และระยะเวลาดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมนั้น ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมไปถึงได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือผ่านกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างทั่วถึง และมีมาตรฐานเดียวกัน

CRO4G02 การบังคับการตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีความสะดวก รวดเร็ว และลดภาระค่าใช้จ่าย อันเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมที่มีการนำ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ทำให้การบังคับการตามกฎหมาย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่บังคับการตามกฎหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐได้รับการคุ้มครองจากการบังคับการตามกฎหมาย ที่เป็นธรรม

โดยผลลัพธ์การดำเนินการตามเป้าหมายทั้ง 2 เป้าหมายข้างต้น ส่งผลให้เกิดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 258 ที่กำหนดให้ (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบ และถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (4) ดำเนินการบังคับใช้ กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกัน ว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณา บำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

1

ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะมีการดำเนินการต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

- จัดทำและผลักดันกฎหมายเพื่อใช้ในการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม จนประสบความสำเร็จ โดยพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความคืบหน้าผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้โดยง่าย เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องแจ้งขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการแก่สาธารณชน รวมทั้งทบทวนความเหมาะสมของระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมภายในทุก ๆ สามปี
- การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ขาดทุนทรัพย์เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรม โดยกองทุนยุติธรรมได้ให้ความช่วยเหลือไปแล้วใน พ.ศ. 2565 จำนวน 3,744 ราย จากจำนวนผู้ขอรับความช่วยเหลือ 3,885 ราย (ร้อยละ 96.38) แบ่งเป็น การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย 1,021 ราย การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี 3,122 ราย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน 44 ราย และการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน 152 ราย

2

ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะมีการดำเนินการต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

- จัดระบบให้มีการปล่อยชั่วคราวได้ทุกวันโดยไม่มีวันหยุด ซึ่งอำนวยความสะดวกและยุติธรรมให้กับประชาชนในการได้รับอิสรภาพปล่อยตัวในช่วงวันหยุด โดยมีศาลยุติธรรมที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 171 แห่งทั่วประเทศ และนำอุปกรณ์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์พร้อมระบบตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของบุคคลในการปล่อยชั่วคราว (Electronic Monitoring) แก่ผู้ต้องหา/จำเลยในศาลยุติธรรมทั่วประเทศ อีกทั้งสำนักงานศาลยุติธรรมยังได้ลงนามบันทึกข้อตกลงกับกรุงเทพมหานคร ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรม โดยให้กรรมการชุมชนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาหรืออยู่อาศัยจริง มีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยง และการช่วยสอดส่องพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เป็นไปตามเงื่อนไขของศาล ซึ่งจะเป็นการขยายโอกาสให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดทางอาญา และไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายให้สังคม ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยไม่จำเป็นต้องใช้หลักประกัน
- กำหนดแนวทางการบันทึกภาพและเสียงในการสอบสวน โดยได้มีการออกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 178/2564 เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา เพื่อเป็นแนวทางในการบันทึกภาพและเสียง ในการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา
- การจัดหาอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย หมวกนิรภัยติดกล้องประจำรถจักรยานยนต์งานสายตรวจ 60,060 ชุด กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหวชนิดติดบนตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสายตรวจและงานจราจร 120,597 ชุด กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหวชนิดบันทึกภาพและเสียงพร้อมอุปกรณ์สำหรับใช้งานสอบสวน 2,980 ชุด เพื่อสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย และเป็นการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม

3

เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

- จัดหาทุนความอาสาให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ประชาชนประจำสถานีตำรวจทั่วประเทศ โดยได้ดำเนินการไปแล้ว จำนวน 203 สถานี ทำให้ผู้ต้องหา จำเลย หรือประชาชนทั่วไปได้รับความคุ้มครองและได้รับการช่วยเหลือ สามารถขอรับคำแนะนำด้านกฎหมายในการดำเนินคดี
- จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาทางแอปพลิเคชันไลน์ (@lct249) ปฏิบัติงานโดยไม่เว้นวันหยุดราชการ เป็นการเพิ่มเติมอีกช่องทางหนึ่ง โดยสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีประชาชนขอรับบริการปรึกษาปัญหากฎหมายจำนวน 33,826 คน

- **จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข** โดยรวบรวมการให้บริการประชาชนผ่านเว็บไซต์ <http://mind.moj.go.th/> และแอปพลิเคชัน JusticeCare ของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งสามารถยื่นคำร้อง อาทิ ปริชากรกฎหมาย ร้องเรียน/ร้องทุกข์แจ้งเบาะแส ให้ข้อมูล คำแนะนำ ขอรับเงินช่วยเหลือกองทุนยุติธรรม ขอรับเงินช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ขอรับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ขอไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ขอรับการตรวจพิสูจน์ DNA และแจ้งความคดีพิเศษ
- **ดำเนินการเรื่องการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน** โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 177/2564 เรื่องการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวนและออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2564 โดยนำระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ (Police Diary Activity Report : PDAR) มาใช้งานควบคู่กับระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) เพื่อใช้ในการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานีตำรวจทั่วประเทศ ทำให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ได้ทุกท้องที่แม้จะเป็นคดีที่เกิดขึ้นนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ

4

ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

- **จัดทำกฎหมาย** พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2565 เพื่อให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจเป็นไปตามระบบคุณธรรม มีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบ และให้ข้าราชการตำรวจประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ และอยู่ในจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพได้โดยอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

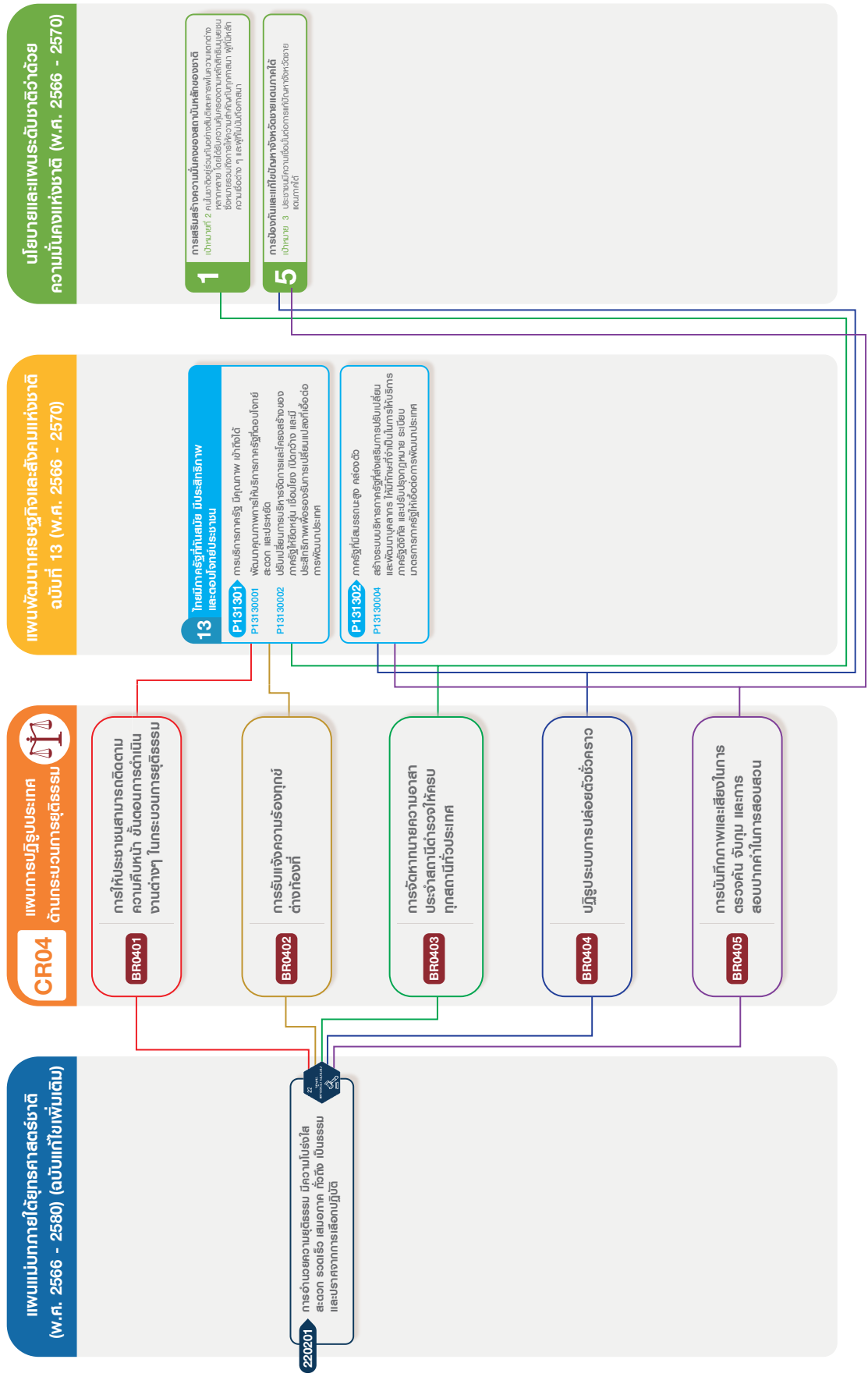

เพื่อให้การบรรลุผลสัมฤทธิ์ข้างต้นมีความยั่งยืน ในการดำเนินการระยะต่อไปให้หน่วยงานของรัฐ ทั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานร่วมดำเนินการ **ขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม**อย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาปรับปรุงองค์กรในกระบวนการยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันสมัย เป็นธรรม และน่าเชื่อถือ ผ่านกลไกของแผนระดับที่ 2 ที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีความสอดคล้องกับ **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. (2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)** ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) 220201 การอำนวยความยุติธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั้งถึงเป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570** หมายเหตุที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน และ **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566 - 2570)** นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 1 การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และนโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแสดงความเชื่อมโยงประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมกับเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 ที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

ความสอดคล้องของประเด็นการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม
 กับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับกฎหมาย ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และเป้าหมาย ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)

หมายเหตุ : รายละเอียดตามภาพแนบ ข - ตารางแสดงความสอดคล้องของประเด็นการปฏิรูปประเทศกับเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 ที่เกี่ยวข้อง